

OPPERVLAKTE BESCHERMD GEBIED

De bescherming van natuurgebieden biedt een garantie tegen ondoordachte veranderingen in landgebruik, activiteiten die de natuurwaarde zouden kunnen verminderen en voor het behoud en de versterking van ecosystemen. De kustzone omvat 4.790 ha met de status van Ramsargebied, 17.932 ha van de kustregio vallen onder de bescherming van de vogelrichtlijn en 8.667 ha is bescherm door de Habitatrichtlijn. In de kustzone beheren de Vlaamse natuurreservaten een oppervlakte die ongeveer dubbel zo groot is als de erkende natuurreservaten (1.358 ha t.o.v. 658 ha).

→ WAAROM DEZE INDICATOR?

De bescherming van de biodiversiteit, de natuur en de landschappen is zowel op regionaal, nationaal als internationaal vlak een belangrijke doelstelling die kan worden gerealiseerd door het aanduiden van (wettelijk) beschermde gebieden. Deze bescherming biedt een garantie tegen ondoordachte veranderingen in landgebruik, menselijke activiteiten die de natuurwaarde zouden kunnen verminderen en voor het behoud en de versterking van ecosystemen.

→ WAT ZEGT DEZE INDICATOR?

De indicator drukt de jaarlijkse evolutie van de totale oppervlakte beschermd gebied in de kustzone uit. Daaronder vallen de gebieden die door een van de volgende regionale, Europese of internationale (wettelijke) bepalingen beschermd worden: de Vlaamse en erkende Natuurreservaten, Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden, Ramsar-gebieden.

De indicator wordt berekend als een som (cumulatieve oppervlakte), omdat er een overlapping tussen de beschermingen kan optreden. Bij overlapping kan er een verlies aan informatie optreden, vb. door een toename van de oppervlakte aan natuurreservaten die allemaal binnen een Vogelrichtlijngebied gelegen zijn. Indien alleen de totale oppervlakte van de verschillende beschermingsniveaus in rekening zou worden gebracht, zou er geen toename worden vastgesteld.

→ WAT ZIJN DE RESULTATEN?

Een belangrijke internationale aanzet tot het beschermen van (waterrijke) gebieden was het Verdrag van Ramsar in 1971. Dit verdrag had tot doel soorten die aan waterrijke biotopen gebonden zijn betere overlevingskansen te bieden door het afbakenen, beschermen en duurzaam exploiteren van de zogenaamde “wetlands”. De kustzone omvat 4.790 ha met de status van Ramsargebied.

Ook de Europese Commissie besteedt in haar milieubeleid veel aandacht aan de bescherming van de soorten en habitat, onder andere door de Vogel- en de Habitatrichtlijn. De Vogelrichtlijn (1979) heeft als algemene doelstelling de bescherming van in het wild levende vogelsoorten en hun leefgebied. In de kustzone valt 17.932 ha onder de bescherming van deze richtlijn. De Habitatrichtlijn (1992) richt zich voornamelijk op het instandhouden van de fauna en de flora en hun habitat. In 2001 steeg de oppervlakte beschermd gebied door deze richtlijn van 3.958 naar 8.667 ha.

Op nationaal niveau dateert de eerste belangrijke reeks aankopen van kustduinen voor natuurbehoud van de periode 1956-1965, met de aanleg van het Staatsnatuurreservaat De Westhoek in De Panne (ruim 346 ha). In de periode 1965-1997 bedroeg het gemiddelde aankooptempo slechts 5,5 ha per jaar. De duinaankoop verliep erg erratisch. Wanneer de gelegenheid zich voordeed, werd een vrij groot “blok” aangekocht. Sinds de invoering van het verwervingsinstrument voor maritiem duingebied in 1998 werden 480 ha kustduinen aangekocht. Het gemiddelde aankooptempo is aanzienlijk opgedreven tot 69 ha/jaar.

De totale oppervlakte van de Vlaamse natuurreservaten in de kustzone is gestegen met 801 ha ten opzichte van 1998. Ook de erkende natuurreservaten kennen een stijging voor dezelfde periode, met 360 ha. De Vlaamse natuurreservaten hebben een oppervlakte die ongeveer dubbel zo groot is als het aandeel erkende natuurreservaten (1.358 ha t.o.v. 658 ha). Opvallend hierbij is dat de bescherming in de kustgemeenten vooral gebeurt in de vorm van Vlaamse natuurreservaten (82 %), in tegenstelling tot de erkende natuurreservaten (13 %). De bescherming van schorren en duinen is dus duidelijk een gevolg van de inspanningen van de Vlaamse overheid. De hoge kosten voor de verwerving van terreinen in de kustgemeentes liggen vermoedelijk aan de basis van het lage aandeel erkende reservaten.

→ WAT VOOR DE TOEKOMST?

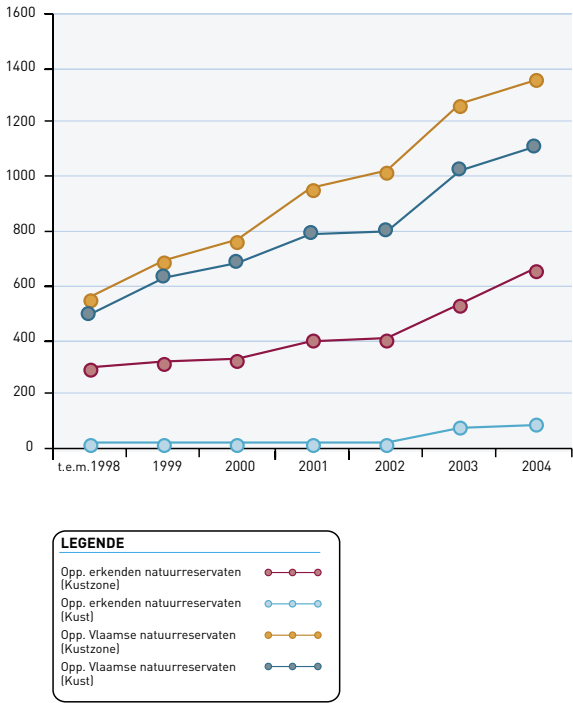
Aangezien zowel de Vlaamse als de erkende natuurreservaten over specifieke beheers- en monitoringinstrumenten beschikken, wordt er een effectieve bescherming van natuurwaarden geïnduceerd. Ook voor open ruimte die niet planmatig beschermd is (gelegen in habitat- en vogelrichtlijnen maar geen reservaat) zouden deze specifieke beheers- en monitoringdoelstellingen moeten gelden, wat vaak niet het geval is.

Voor technische fiche en meer info: www.kustbeheer.be/indicatoren

TREND **+**/**-**

Auteur Dries Bonte
(Terrestrische Ecologie, Ugent)
Lector Maurice Hoffmann
(Instituut voor Natuurbehoud)

Grafiek 1 Evolutie van de oppervlakte beschermde gebieden als gevolg van verwerving door private organisaties (erkende natuurreservaten) en door de Vlaamse overheid (Vlaamse natuurreservaten), 1998-2004

Bron Departement Leefmilieu en Infrastructuur, afdeling Natuur